

majo pekarske pravice, niso upravičeni in za izdelovanje testa za kruh, ki ga prodajajo, tudi če dajo to testo peči upravičenim pekom. To pa iz naslednjih razlogov.

Izdelovanje testa je po mnenju odsekovem smatrati za bistven del opravil pri narejanju kruha. Za izdelovanje testa je treba vsaj tolike, če ne večje spretnosti, kakor za peko kruha. Izdelovanje testa in peka, oboje je po mnenju zborničnem v taki zvezi, da ni moči reči: pri prvem še niso dani znaki za pojem rokodelskega obrta, ampak šele pri drugi.

Izdelovanje testa za kruh, ki je namenjen za prodajo, po mnenju odsekovem tudi ni moči smatrati za domač obrt. Pač bi imelo zmisel, izdelovanje kruha sploh, to je izdelovanje testa in njega peko smatrati za domač obrt, toda ločiti obe deli in reči: izdelovanje testa je domač obrt, njega peka pa ne, po mnenju odsekovem ne gre. Z ene strani sta obe opravili, kakor že omenjeno, v tako tesni zvezi, da ni moči govoriti o testu kot o kakem kruhovem poluproduktu, ki bi se dal samostojno razpečati, z druge strani pa odsek z ozirom na to, da je izdelovanje testa smatrati vsaj za tako težko opravilo kakor peko kruha, ne uvidi, zakaj bi se samo izdelovanje testa smelo izvrševati kot domač obrt, njega peka pa ne. Če se branjevcem in prodajalcem kruha odreka pravica, da smejo kruh peči, izvršujoč s tem domač obrt, se mora dosledno tudi zanikati, da bi kot izvrševalci domačega obrta smeli delati testo.

Svoj nazor, da prodajalci kruha, ki nimajo pekarske pravice, tudi niso upravičeni v izdelovanje testa, in da izdelovanja testa ni moči smatrati za domač obrt, odsek lahko podpre z razsodbami upravnega sodišča. Dasi je upravno sodišče v svoji razsodbi z dne 27. maja 1886, št. 1485 (Budwinski št. 3081, ozir. dr. Friedrich Frey in dr. Rudolf Maresch: Sammlung von Gutachten und Entscheidungen über den Umfang der Gewerberechte, I. zvezek št. 22) izreklo, da naprava testa za kruh še sama zase ne nareja pojma rokodelskega obrta in da se sme vršiti brez sposobnostnega dokazila ter pa spada v pojem domačega obrta, ako jo opravljajo domači ljudje, — se je v novjšem času v dveh razsodbah določno izreklo v nasprotnem smislu, in to v razsodbi z dne 11. oktobra 1899, št. 8091 (Frey-Maresch, III. zvezek št. 4468), navedeni tudi po mestnem magistratu, oziroma po zadrugi pekov in kolačnikov v Ljubljani, in pa v razsodbi z dne 20. aprila 1898, št. 2118 (Budwinski št. 11.630, oziroma Frey-Maresch, III. zvezek št. 4640). Ta razsodba pravi med drugim: „Če tudi pojem domačega obrta v zakonu ni določen, je vendar izključna uporaba domačih ljudi pri izdelovanju kakkega prometnega predmeta le jeden izmed znakov domačega obrta. Ker pa je bistveni znak domačega obrta ta, da se celi prebivalski krogi poleg svojega pravega opravila pečajo z napravo in razpečavanjem enega in istega porabnega predmeta, se izdelovanje

testa, ki ga vrše eden ali posamezni obrtniki za izgotovitev kruha v prodajo v njih obrtu, izdelovanje testa, ki kot tako ni predmet porabe ali prodaje, ampak ga šele pek mora narediti za takega, gotovo ne more subsumirati pojmu domačega obrta. In dalje: „Če delo, potrebno za izgotovitev kruha, razdelimo v dva stadija; v izdelavo testa in v peko testa, je ena izmed teh manipulacij za napravo kruha gotovo ravno tako potrebna, kakor druga, in naprava testa gotovo ni manj važna. Naučitev pekovskega obrta se torej enakomerno razteza na obe manipulacije, in trgovec z viktualijami, če hoče za kruh, ki ga prodaja v svoji prodajalni, sam delati testo, bo moral v smislu zadnjega odstavka § 38. obrt. nov. sposobnostni dokaz donesti, ravno tako, kakor tisti, ki opravlja peko testa.

Odsek je predlagal: častita zbornica skleni, naj se v tem smislu poroča deželni vladi. Zbornični svetnik gosp. Karol Luckmann je rekel, da je zoper vsako tesnosrčno razsekavanje obrtnih pravic, kajti s tem se obrtnikom ne pomaga. Najboljši dokaz sposobnosti so izdelki posameznega obrtnika, konsument si že sam naredi sodbo. Kjer gre za to, da na eni strani ni dobička, na drugi pa škoda, je stopiti na liberalno stališče. Govornik je za to, da se trgovcem z mešanim blagom in branjevcem ne jemlje stara pravica.

Ko je zbornični svetnik gosp. Ivan Schrey toplo priporočil odsekov predlog, kažoč na veliko škodo, katero trpe peki, je bil odsekov predlog z večino glasov sprejet.

Občni zbor kmetijske družbe kranjske.

V veliki dvorani „Mestnega doma“ vršil se je 10. t. m. letošnji občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske o mnogoštevilni udeležbi članov iz vseh krajev naše dežele.

Zborovanje je otvoril družbin predsednik pl. Detela, ki je pozdravil navzoče člane, ter izrekel obžalovanje, da se deželni predsednik baron Hein, po nujnih opravkih zadržan, ne more udeležiti zborovanja. Predstavil je potem vladnega zastopnika in referenta o kulturnih zadevah okrajnega glavarja viteza Laschana in se hvaležno spominjal bivšega referenta barona Schönbergerja, ki je zlasti energično podpiral akcijo glede regeneracije naših vinogradov. Kmetijska družba je tudi v preteklem letu lepo napredovala. Denarni promet je znašal čez pol milijona kron. Predsednik je pozdravil tudi mnogoštevilno navzoče veleposestnike, ki se tako živo zanimajo za družbo ter se spominjal umrlih družabnikov, zlasti stavbenega svetnika Witschla, ki je bil skoraj 50 let

član kmetijske družbe, prošta Serajnika in ravnatelja kranjske hranilnice dr. Suppana. S trikratnim slavalicem presvetlemu cesarju je zaklical predsednik svoj govor.

Vladni zastopnik vitez Laschan sporočil je občnemu zboru pozdrav deželnega predsednika in pa zagotovila, da vlada z zanimanjem sledi razpravam kmetijske družbe ter stvarnemu in uspešnemu njenemu delovanju. Potem pa je družbin ravnatelj Pirc obširno poročal o delovanju družbe v preteklem letu. Iz varčnostnih ozirov se poročilo ni dalo posebej natisniti, pač pa se bode objavilo v „Kmetovalcu“. Kakor posnamemo iz zanimivega poročila, imela je družba koncem lanskega leta 5163 članov, torej zopet znatno več, kakor prejšnje leto. Člani so bili razdeljeni v 112 podružnic. Od lanskega občnega zbora so se na novo ustanovile podružnice v Beli peči, Gorenjskem, Radomljah, Ribnem Selu, Rakeku in Uncu in letošnji občni zbor je njih ustanovitev potrdil. Podružnice nahajajo se po celi deželi, ter so družbi glavna moč. Družbena udnina znaša 4 krone na leto; polovico je dobi glavni odbor, da članom brezplačno pošilja uradno glasilo „Kmetovalec“, druga polovica pa ostane podružnicam, da imajo sredstev za svoje potrebe, če ne vzamejo za nadomestek sadnega drevja. Kmetijska družba je jedina v Avstriji, ki za svoje poslovanje nič ne jemlje od letnine udov, čeprav za to ne dobiva nič državne podpore. Z dohodki iz udnine, potem z državnimi in deželnimi podporami, katere dobivajo podružnice v določene namene, lahko uspešno delujejo ter družabnikom v resnici koristijo. To dejstvo je zato posebno važno, ker mora družba računati do malega s samimi kmetскими posestniki.

Družba je mnogokrat mogla uspešno delovati le s pomočjo svojih podružnic, posebno pri pospeševanju sadjarstva, vinstva, pri porabi skupnih kmetijskih strojev in pri vsakem naročanju kmetijskih potrebščin. Podružnice imajo sedaj 28 drevesnic, ki vsako leto v svojem okraju oddajo lepo število sadnih dreves. Posebno je treba poudarjati delavnost kmetijskih podružnic pri novem zasajanju vinogradov, pri čemur sta jih krepko podpirala c. kr. deželna vlada in pa deželni odbor. Dvajset podružnic ima trtnice v obsegu 15 ha; pet izmed teh trtnic dobiva redne večje državne in deželne podpore. Mnogo trtnic ima tudi vzorne vinograde. Podružnične trtnice so pridelale lani 118.000 cepljenk in 227.000 korenjakov. Za skupno porabo imajo podružnice blizu 200 kmetijskih strojev. Razven teh strojev imajo nekatere podružnice naprave za porabo sadja in sicer moštarice, priprave za kuhanje sadnega žganja in sušilnice. Odkar je družba začela preskrbovati kmetijske potrebšchine, imajo podružnice tudi nalogo, naročati skupno, da se s tem zmanjšajo prevozní stroški; pa tudi plačevanje se jim v oziru vrednih slučajih olajša.

Glede družbenih zavodov in podjetij naj omenimo, da je imela podkovska šola v prošlem letu

dva polletna tečaja, ki sta bila oba dobro obiskana. Ta šola pa je z ozirom na premenjene razmere postale v marsičem nezadostna, zato se vrše obravnave glede njene reorganizacije in že na prihodnjem občnem zboru bo glavnemu odboru mogoče, o tem kaj definitivnega poročati, oziroma predlagati. Iz družbene drevesnice se je udom lani pod običajnimi pogoji oddalo okroglo 20.000 visokodebelnih drevesec in čez 1000 pritlikavcev. Družbena drevesnica je sedaj največja izmed vseh drevesnic v Avstriji, vzdrževana iz javnih sredstev, in glavni odbor je lahko ponosen na svoje delo, katero je polagoma dovršil v prosep domačega sadjarstva. Tudi gospodarski uspehi na dvorcu, kateri je družba na Viču vzela v zakup, so bili ugodni; tamošnja goveja živina je simodolske pasme, kobile pa so pincgavke. Med najvažnejšimi podjetji je družbena gospodinjska šola v Ljubljani, kjer se gojenke teoretično in praktično podučujejo v vseh strokah gospodinjstva. Družbeno uradno glasilo, izvrstno urejevani „Kmetovalec“, izhaja v 6000 izvodih.

Družba je že pred petnajstimi leti začela svojim udom preskrbovati razne kmetijske potrebščine, pri čemer pa za-se ne vzame nikakega dobička. Edino družbena zasluga je, da je prve kilograme umetnih gnojil spravila v roke kmetiskim gospodarjem. V devetih letih se je poraba umetnih gnojil povzdignila na preko 200 vagonov na leto. To je uspeh, ki sam jasno govori. Tudi modro galico je družba upeljala za škropljenje trt in pa oljne tropine za krmo. Preskrbuje pa tudi brezpredenično deteljno seme i. t. d. Posredovanje gospodarskih potrebščin pri družbi se je sedaj raztegnilo skoraj na vse gospodarske potrebščine. Pri preskrbovanju gospodarskih potrebščin pa se družba drži načela, kolikor mogoče oddajati le one potrebščine, ki jih trgovci po deželi doslej niso imeli, ker se vsekakor hoče izogniti konkurenci trgovskemu stanu.

Govedorejo je družba pospeševala s tem, da je oddajala čistokrvne bike plemenjake, ter je priredila premovanja. Z državno podporo je družba nakupila in oddala živinorejcem za polovico kupne cene čistokrvnih bikov-plemenjakov, in sicer pincgavske, pomurske in simodolske pasme. Premovanja goveje živine so bila lani v Kranju, Mokronogu in na Jeličnem vrhu. Na isti način se je pospeševala tudi svinjereja in ovčarstvo. Kolikor je glavni odbor zmogel, je podpiral tudi kmetijski pouk. Poročevalec je naglašal, da družba polaga veliko važnost kmetijskemu združenstvu, ter je v ta namen zlasti podpirala ustanovitev mlekarskih zadrug.

Občni zbor je vzel poročilo o vsestranski delavnosti glavnega odbora odobruje na znanje ter izrekel iskreno zahvalo kmetijskemu ministrstvu, deželni vladi, deželnemu zastopu in kranjski hranilnici, ki so družbo v njenem delovanju izdatno podpirali.

Ravnatelj Pirc je poročal dalje o kmetijske družbe kranjske računskem sklepu in bilanci za leto 1901, ter o proračunu za prihodnje leto. Skupnih dohodkov je bilo 290.711 kron; ostanek v blagajnici znašal je koncem leta 45.209 kron. Za nakup gospodarskih potrebščin se je izdalo 166.004 krone, za tisek in upravo „Kmetovalca“ 10.758 kron, za plače osebju 10.708 K, za drevesnice 16.419 kron, za dvorec na Viču 6424 kron, za podkovsko šolo 3561 kron, za gospodinjsko šolo 4313 kron, za govedorejo 3256 kron, za planinarstvo 2000 kron, za sadjarstvo 8848 kron, za mlekarstvo 4900 kron, za čebelarstvo 1050 kron i. t. d. Družbena aktiva znašajo 131.864 kron, pasiva pa 45.053 kron in je torej imela družba koncem lanskega leta 86.810 kron čistega premoženja.

O izidu dopolnilnih volitev za glavni odbor smo že poročali; pripomnimo le še, da sta bila za računsko preglednika izvoljena gg. Karol Žagar in Fran Triller.

Volitvi sledila so poročila in predlogi raznih podružnic. Podružnica novomeška je predlagala, naj kmetijska družba deluje na to, da se ustanovi na Dolenjskem centralni zavod za stratificiranje trt. Po pojasnilih gg. Pirca in Gombača pa je g. Rohrman predlog modifikoval v tem smislu, naj se v omenjeni namen daje podružnicam primerna podpora. Nadalje se je sprejel predlog novomeške podružnice, naj družba deluje na to, da se upeljejo na ljudskih šolah kmetijsko-nadaljevalni tečaji in da se nastavi na tukajšnjem učiteljišču strokovni učitelj za pouk v kmetijstvu. Po vinorodnih občinah naj se do prihodnje spomladi priredi pouk o potrebi splošnega in izdatnega kajenja proti slani. Ob enem se je glavnemu odboru naročilo, naj izposluje primerno premembo pravil za ustanovitev zavodov in postaj za rejo prešičev in naj ustanovitev takih postaj pospešuje zlasti v onih krajih, kjer se že sedaj pečajo s prasičjo rejo.

Podružnica vipavska je predložila pet nasvetov. Glede nasveta, naj družba vpliva, da dcbe posamezne vasi mrjasce čistega plemena, izjavil je ravnatelj Pirc, da se to že godi, glede drugega nasveta, naj se družba zavzame za to, da se bo zakon o živinoreji bolj natančno izvrševal, pa je omenil, da se je družba že obrnila do vlade s tozadevno prošnjo. Sprejeta sta bila nadalje nasveta, naj se skuša upeljati boljše ovčje pleme in pa izposlovati na mero-dajnem mestu, da bi smeli sadjerejci brez davka kuhati žganje iz sadja lastnega pridelka. Peti nasvet, naj kmetijska družba deluje na to, da se ustanovi v Ljubljani centralna vinarska zadruga s podružnicami za vsako vinorodno okrožje pod vodstvom strokovnjakov in pod nadzorstvom dežele in države, utemeljeval je g. nadučitelj Skala, ki je zlasti poudarjal, da vinorejci nimajo prilike spečati svojega vina. Skrb take centralne zadruge bodi tudi, da si kranjska vina pridobe renomé, kateri po pravici zaslužijo. Gospod

Rohrman je naglašal, da bi se morale ustanoviti najprej okrajne zadruge, potem šele centrala. Istega mnenja je tudi ravnatelj Pirc, ki naglašja tudi potrebo, da se v Ljubljani otvori poskušna klet, kjer naj bi se točilo zanesljivo pristno vino. Vinorejci si morajo konsumentov sami poiskati, a ne čakati, da pridejo sami; tako se postopa tudi drugod. Tako spremenjeni nasvet je bil soglasno sprejet.

Predlog colsko-podkrajске podružnice, na bi se skupni pašniki čimprej razdelili, se je izročil glavnemu odboru, da ga odstopi in priporoči vladi, predlog podružnice mokronoške, naj bi Dolenjska dobila v konje-rejskem odseku vsaj enega odbornika, pa se odstopi omenjenemu odseku.

Pri nasvetih posameznih družabnikov je priporočal nadučitelj Radelj iz Trebnjega, naj bi družba skrbela, da se na Kranjskem namestu sive ajde upelje črna ajda, ki je za čebelorejo mnogo ugodnejša, kateremu predlogu se je pridružil nadučitelj Likožar iz Preserja za Gorenjsko. Sklenilo se je, naj družba svojim članom oddaja tudi črno ajdo.

Nadučitelj Šega iz Logatca je nasvetoval, naj se pri kmetijski družbi osnuje poseben mlekarski odsek, kateremu bodi naloga snovati v primernih krajih mlekarske zadruge, že obstoječe pa moralno in gmotno podpirati; ustanovi naj se zveza mlekarskih zadrug in mlekarska centrala, ki bo pre-skrbela izdelkom slovenskih mlekarj pristop na svetovni trg.

Pri tej priliki je omenil ravnatelj Pirc, da se je glavni odbor že obrnil na ministrstvo, naj se nam dá mlekarski inštruktor za Kranjsko; šele potem bo mogoče izvršiti navedene zadeve. V istem smislu je pojasnil vprašanje tudi podpredsednik Povše.

Župnik Piber je izrazil željo, naj bi se v Bohinju večkrat priredilo premovanje goveje živine. Ravnatelj Pirc izjavi, da se bo glavni odbor na to željo po možnosti oziral.

Končno je učitelj Dermelj vprašal predsednika za pojasnilo, zakaj neka stranka tako vstrajno ruje proti kmetijski družbi, čeravno ta deluje jako uspešno in blagodejno v prospeh našega kmetijstva. Zaželjenega pojasnila seveda ni dobil.

Ker je bil dnevni red končan, je predsednik ob poldvanajstih zaključil občni zbor.

Kmetijske raznoterosti.

Obisk živinozdravniških visokih šol v Avstriji je silno slab. Tekom šolskega leta 1901/1902. je bilo na Dunaju v vseh štirih letnikih le 49 slušateljev-veterinarjev, dočim izkazujejo v Berlinu 344, v Monakovem 273 živinozdravniških slušateljev. Da v Avstriji nastane prav v kratkem pomanjkanje živinozdravniškega naraščaja je brezdvomno.

Za izvoz perutnine iz Avstrije na Belgijsko izdale so se z ukazom notranjega ministrstva z dne 30. junija t. l. št. 2893 nove določbe, na katere so prizadeti krogi posebno